

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשל"ה

חלק ב – יוצא לאור לש"פ שופטים, בי אלול, ה'תשפ"ג

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה

שנת הקהל

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ שופטים, ב' אלול הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות ש"פ ראה, מבה"ח אלול ה'תשל"ה, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם — התוועדויות כרך שמונים ואחד שמכינים עתה לדפוס). חלק ראשון י"ל לש"פ ראה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו ושיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום ג' פ' שופטים, ה'תשפ"ג,
שנת ה'קהל,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2023 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5783 • 2023

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

יד. כרגיל — לומדים ענין בפירוש רש"י על התורה, ובשבתות קיץ — גם ענין בפרקי אבות, כפי שמביא רבינו הזקן בסידורו⁸⁸ בנוגע למנהג "לומר פרקי אבות פרק אחד בכל שבת שבין פסח לעצרת", ש"יש נוהגין כך כל שבתות הקיץ", וכן ענין בהערות אאמו"ר על הזהר. ויש להתחיל בחומש עם פירוש רש"י — להתעכב על פירוש רש"י שבדרך כלל עוברים עליו במהירות ובקלות ("ווי אויף וואסער"), אע"פ שלכאורה הוא מלא קושיות כרימון.

טו. בקאפיטל י"ב פסוק ל"א נאמר: "כי גם את בניהם ואת בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם", ורש"י מעתיק התיבות "כי גם את בניהם", ומפרש: "גם, לרבות את אבותיהם ואמותיהם. אמר רבי עקיבא, אני ראיתי גוי אחד שכפתו לאביו לפני כלבו ואכלו".

וצריך להבין:

(א) לשם מה צריך רש"י להוסיף "אמר רבי עקיבא אני ראיתי וכו'?"

(88) לפני פרקי אבות.

ובהקדים — שענינו של פירוש רש"י הוא "אני לא באתי אלוא לפשוטו של מקרא"⁸⁹, באופן שלא חסר, היינו, שכל מה שדורש ביאור אצל "בן חמש שנים למקרא" (כמ"ש בפרקי אבות⁹⁰ שלומדים ביום הש"ק זה) מבאר רש"י בפירושו [כדמוכח מזה שיש מקומות שרש"י כותב "לא ידעתי"⁹¹], אבל גם לא יתיר, היינו, שרש"י לא מבאר ענינים נוספים שאינם שייכים ללימוד ע"ד הפשט (מלבד "אגדה המיישבת דברי המקרא"⁸⁹), שענינים אלו ילמדו כשיגדלו להיות "בן עשר שנים למשנה" ו"בן חמש עשרה לגמרא"⁹⁰, ועד ללימוד סודות התורה בקבלה וחסידות (אלא שבדרך רמז כלולים בפירוש רש"י גם עניני דרוש וסוד כו', כמ"ש השל"ה⁹² שבפירוש רש"י יש "נפלאות", וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר⁹³ בשם רבינו הזקן שבפירוש רש"י יש גם "יינה של תורה").

ובנדוד: לאחרי שרש"י מפרש שתיבת "גם" באה "לרבות את אבותיהם ואמותיהם" — לא חסר מאומה בפשוטו של מקרא, וא"כ לשם מה צריך רש"י להוסיף "אמר רבי עקיבא אני ראיתי וכו'?"

בפשטות יש לומר שכוונת רש"י להבהיר לבן חמש למקרא שמתפלא איך יתכן דבר הכי מוזר שישרפו באש את אבותיהם כו' — שאכן יש מציאות כזו, כדברי רבי עקיבא "אני ראיתי כו'".

אבל, אי משום הא, הרי גם שריפת בניהם ובנותיהם היא דבר הכי מוזר, ואם צריך להביא רא"י מר"ע שראה גוי אחד שכפתו לאביו כו', צריך להביא רא"י גם על שריפת בניהם, כמפורש בתנ"ך בנוגע לאחז ש"גם את בנו העביר באש"⁹⁴.

ב) המקור של פירוש רש"י זה הוא — בספרי עה"פ: "אין לי אלא בנים ובנות, אבות ואמהות מנין, ת"ל כי גם את בניהם ואת בנותיהם". אבל שם מסיים: "א"ר יעקב אני ראיתי גוי אחד שכפתו לאביו והניחו לפני כלבו ואכלו", ואילו רש"י כותב "אמר רבי עקיבא"?

ואף שברור הדבר שרש"י אינו מחדש זאת מעצמו, אלא מצא גירסא כזו — עדיין אינו מובן: מדוע בחר רש"י דוקא גירסא זו שאינה הגירסא הרגילה.

(93) ראה סה"ש תרצ"ו ע' 137 [ריש ע'

149]. תרצ"ז ס"ע 197 [ע' 212] — נעתק

ב"היום יום" כט שבט.

(94) מלכיס"ב טז, ג.

(89) פרש"י בראשית ג, ח.

(90) ספ"ה.

(91) ראה גם לקו"ש ח"ה בתחלתו בהערה

2 ובשוה"ג (הא' והב'). וש"נ.

(92) במס' שבועות שלו (קפא, א).

ולהעיר: ענין זה הובא גם בברייתא דל"ב מדות,

— שבה נתבארו פרטי המדות שהתורה נדרשת בהם [דאף שבכללות נימנו י"ג מדות⁹⁵, ובכללות יותר — ז'⁹⁶ או ג'⁹⁷ מדות, הנה בפרטיות יותר יש ל"ב מדות], שא' מהם היא ריבוי אחר ריבוי, ועל זה הובאה הדוגמא ממ"ש "כי גם את בניהם ואת בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם", "אילו נאמר בניהם ובנותיהם, הייתי אומר אין מקריבין אלא בנים ובנות, תלמוד לומר גם את, ריבוי אחר ריבוי, מלמד שאף אבותיהם היו מקריבין לעבודת כוכבים" —

ושם ממשין "אמר רבי עקיבא אני ראיתי עובד כוכבים שכפתו לאביו וכו'", אבל שם מסיים "שכפתו לאביו והקריבו ליראתו", ואילו רש"י מסיים "שכפתו לאביו לפני כלבו ואכלו", כבספרי. ונמצא שרש"י "ארכבי אתרי רכשי"⁹⁸.

ג) בפירוש "כפתו לאביו לפני כלבו ואכלו" — מבואר במפרשי רש"י⁹⁹ ש"כלבו" הוא כינוי גנאי לעבודה זרה, ו"אכלו" פירושו "שרפו", כפי שמצינו בכ"מ בתנ"ך שמשתמשים בלשון אכילה בנוגע לשריפה, כמו "מאכולת אש"¹⁰⁰.

אבל, רש"י כתב פירושו באופן שיהי' מובן לבן חמש למקרא מבלי שיצטרך לעיין במפרשי רש"י, ואינו מובן מדוע סתם רש"י בלשון שדורש ביאור [כולל גם אם "ואכלו" קאי על הכלב או על הנכרין], ומה גם שרש"י לא יכול לסמוך על פסוקים בתנ"ך שהבן חמש למקרא לא למדם עדיין.

ד) פירוש רש"י "גם לרבות את אבותיהם ואמותיהם" קאי בפשטות על מ"ש "גם את בניהם ואת בנותיהם". ואינו מובן: מדוע לא העתיק רש"י בד"ה גם התיבות "ואת בנותיהם", שמזה למדים לרבות את אמותיהם?

וכפי שיתבאר לקמן.

טז. הביאור בפרקי אבות בענין "עשרה דורות מאדם עד נח .. עד שהביא עליהם את מי המבול", ו"עשרה דורות מנח ועד אברהם .. עד

95) ברייתא דרבי ישמעאל בתחלתה — א. ירושלמי פסחים רפ"ו.
 תו"כ ר"פ ויקרא.
 96) ברייתא שם בסופה.
 97) לשון חז"ל — כתובות נה, ב. ועוד.
 98) צדה דרך, וראה גם שפ"ח כאן.
 99) ירמיהו ט, ד.
 100) ראה גם סנהדרין צט, א. תמורה טז,

שבא אברהם אבינו וקיבל שכר כולם¹⁰¹ — שבא בהמשך ובהתאם למ"ש במשנה הקודמת "בעשרה מאמרות נברא העולם .. להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם .. וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם", והיינו, שבעולם (וכן ב"עולם קטן"¹⁰²) יש ענינים שצריך לבטלם לגמרי (ע"ד "שהביא עליהם את מי המבול"), ויש ענינים שצריך לבררם ולהפכם לטוב (ע"ד "שבא אברהם אבינו וקיבל שכר כולם") — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ו ע' 70 ואילך.

יז. בנוגע להערות אדמו"ר — הנה בפ' ראה אין הערות, אבל יש רשימה ארוכה על הסוגיא בגמרא במסכת קידושין¹⁰³ בנוגע למצות הענקה בעבד עברי, כמ"ש בפרשת השבוע¹⁰⁴ "הענק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך".

ומבאר אדמו"ר¹⁰⁵: "י"ל הג' דברים הכתובים בהענקה, צאנך גרנך ויקבך, הם לנגד המוחין". "צאנך הכולל כבשים ועזים הוא מוח הדעת הכולל ב' עטרין דחוג (וגם צאנך מלשון יציאה, רומז על הקוצי דשערות המכים במוח הדעת שמפני זה נחלק לשנים), גרנך שהוא דגן לאכילה, לחם הוא חכמה הוא מוח החכמה [ויש להעיר גם ממארז"ל¹⁰⁶ "אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעם טעם דגן"], יקבך, יין לשתי, הוא מוח בינה", "או י"ל פ' צאנך גרנך ויקבך הוא הג' מוחין חב"ד, אשר ברכך¹⁰⁴ מרבה המוח הרביעי שהוא המשכה מח"ס, שע"י נבקע מוח הדעת לשנים".

וממשיך לבאר השייכות של ג' ענינים אלו למ"ש לאח"ז¹⁰⁷ "וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך גוי על כן אנכי מצוך את הדבר הזה", אך עדיין צריך להבין השייכות לענין המוחין, וכפי שיתבאר לקמן.

יח. וכאן המקום להזכיר עוד¹⁰⁸ ענין ביום הש"ק זה — שהוא

<p>(103) טז, ב. (104) טז, יד. (105) תורת ווי"צ ל"ש (קידושין) ס"ע קיט ואילך. (106) ברכות מ, סע"א. (107) שם, טו. (108) סעיף זה — המשך השיחה דלעיל (ס"ה-ו; ס"ט-יא) שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.</p>	<p>(101) פ"ה מ"ב. (102) דכיון ש"נברא האדם יחידי ללמדך שכל .. נפש אחת מישראל .. עולם מלא" (סנהדרין לו, סע"א (במשנה)), הרי מובן שכל הענינים שישנם בעולם הם הוראה בעבודתו, ועל זה הוא הביאור במסכת אבות, "מילי דחסידותא" (ראה ב"ק ל, א) — להוסיף חיות והידור בעבודתו בג' הקוין שעליהם העולם עומד (אבות פ"א מ"ב).</p>
---	--

שבת מברכים אלול, שממנו נתברך ונמשך נתינת כח על כל הענינים והעבודות של חודש אלול¹⁰⁹:

ידוע המשל של רבינו הזקן¹¹⁰ אודות חודש אלול, שזהו בדוגמת מלך הנמצא בשדה, שאז "רשאין כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו, והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם".

אע"פ שהכוונה במשל הנ"ל להדגיש שהגילוי של הקב"ה לבנ"י בחודש אלול הוא גם בזמן שהם נמצאים במצב ודרגא של "שדה" — מובן, שהידיעה עצמה שהמלך נמצא בשדה, צריכה לתת (ואכן נותנת) זעזוע ("א' טרייסל")¹¹¹. וזעזוע זה צריך להיות באופן שיהי' נוגע ויפעל במעשה בפועל.

ולכן צריך לנצל את ה"עת רצון" של ימי החודש להכניס כמה שיותר ילדים יהודים בחינוך הכשר, עד לחינוך על טהרת הקודש⁷⁶,

וכן לחזק ביתר שאת את חמשת המבצעים הידועים [מבצע תורה; מבצע תפלין; מבצע מזוזה; מבצע צדקה; מבצע בית מלא ספרים]; וכן מבצע נרות שבת קודש; מבצע כשרות ומבצע טהרת המשפחה.

וזה יביא, שעוד בהיותם ב"שדה" ימלא המלך את כל הבקשות של כל בנ"י,

ובמילא לאח"ז כש"בלכתו העירה הרי הם הולכים אחריו"¹¹⁰ — יצטרפו למלך ל"היכל מלכותו", ויתגלה כבוד מלכותו לעיני כל חי, וקרבו פזורנו כו',

בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

יט. בהמשך להמדובר (ס"ט ואילך) אודות ההשתדלות בענין החינוך עד שיהיו "כל בניך לימודי ה'" — יש להוסיף ולהדגיש אודות הצורך והאפשרות לנצל את ימי החופש, שבהם יש לילדים חופש מלימודי החול, ולכן הרי זה הזמן הטוב ביותר שיכולים לנצל ללמדם תורה, ועד לאופן ד"ספי לי' כתורא"¹¹², עי"ז שיכניסו אותם במוסדות חינוך יהודיים.

משתחווים כו' (ראה תניא ספמ"ב בהגהה), הרי זה פועל אצלו זעזוע כו' (מהנחה בלתי מוגה).

(112) כתובות נ, א. וש"נ.

(109) ראה גם לקמן סכ"ד.

(110) לקו"ת פרשתנו לב, ב.

(111) וגם אם הוא מוגשם כו', ואין לו

מושג בגדלות המלך — הנה בראותו שכולם

ובפרט שהילדים בודאי חפצים בכך, ואפילו האמהות יסכימו לכך — כדי שיוכלו ללכת לטייל... כי, במשך כל השנה הולכים הילדים לבית-ספר לחמש שעות ביום, ואילו בזמן החופש נמצאים הילדים בבית במשך כל היום, וא"כ, כשיציעו לאם לשלוח את הילד למחנה-קיץ, בודאי תסכים, כיון שאז יהי' לה חופש... ולא יהי' איכפת לה אפילו שילמדו עם הילד תורת משה, גם אם אח"כ יבוא הילד ויאמר שהוא רוצה ארוחה כשרה... והילדה תאמר שהיא רוצה להדליק נר שבת...

אך לדאבוננו, הנה לאחרי כל פעולת העסקנים בעבודתם להכניס ילדים לישיבות, ל"תלמודי-תורה", ועכ"פ ל"מיטוואך-שעה"¹¹³, חסר עדיין לא רק בשלימות החינוך — שגם על זה היו צריכים להתייגע כו', ועאכו"כ כשרחוקים ביותר ממעמד ומצב של שלימות החינוך, הן בנוגע לכמות התלמידים, והן בנוגע לאיכות לימודם — הרי בודאי לא יכולים להסתפק בזה כו'.

וע"ד ש"עשיר שהביא קרבן עני לא יצא"¹¹⁴, והרי כל בני"הם עשירים — כמובן מדברי הגמרא¹¹⁵ בנוגע לכל אחד מישראל, שלהיותם "בני אברהם יצחק ויעקב", הנה גם אם הוא במעמד ומצב שצריך להתייגע עבור פת לחם, הרי "אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו, לא יצאת ידי חובתך עמהן", שלכן, "עד שלא יתחילו במלאכה, צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא כו'".

וכיון שכן, גדולה התמיהה על כך שדוקא בזמן שבו יכולים לפעול בנוגע לחינוך הילדים, יש רבנים שיוצאים ממקומם ונוסעים לנוח מעבודתם במשך כל השנה! — בין הענינים שעשו במשך כל השנה היו ענינים כאלו שלא היו צריכים לעשותם כו', ואין לדבר בגנותן כו' בעמדנו בשבת מברכים חודש אלול; אבל אפילו אם היו עושים רק מה שצריך לעשות — אין זה פוטר אותם מההתעסקות בענין החינוך במשך שני חדשים שנוסעים לנוח ולא עושים מאומה!

ויש גם רבנים שמתנהגים באופן ש"זריזין מקדימין למצוות"¹¹⁶ וחוזרים כבר לקהילה קדישא שלהם — כיון שלא מתאים כלפי ה"בעלי-בתים" שממנים את משכורתם שנסעו למשך זמן ארוך כ"כ — אך עדיין אינם עושים מאומה, באמרם, שה"בעלי-בתים" לא נמצאים עדיין, ובתיה-הכנסת עדיין סגורים (אם כי באופן דמוקרטי וכשר וכו').

(113) ראה "שיעורי לימוד הדת" (קה"ת, תשס"ה). וש"נ.
 (114) נגעים פי"ד מי"ב.
 (115) ב"מ פג, א.
 (116) פסחים ד, א. וש"נ.

כ. וכמדובר לעיל (סי"א) עד כמה נוגע הדבר במיוחד בנוגע למצב

דעתה:

ובהקדים הלימוד ממה שאירע בזמנו של אחז — שעם היותו ממלכי בית דוד, הרי כיון שהיתה לו בחירה חפשית, ניצל את הבחירה דמלכות בית דוד עבור ענינים שהם היפך הטוב, ואעפ"כ, ישעי' הנביא (שנבואתו היתה "בימי עוזיהו יותם אחז גו'"¹¹⁷) לא התפעל ממנו, ואמר בנבואתו [באופן ש"רוח ה' דיבר ביי"¹¹⁸, ובפרט שהי' "גדול שבנביאים"¹¹⁹, בדוגמת משה שהי' "ראש לנביאים"¹²⁰] ש"הילדים אשר נתן לי ה'" יהיו "לאותות ולמופתים בישראל גו'"⁷⁷, גם ביחס לאומות העולם.

וכמרומוז בשמותיהם של שני הילדים:

ילד אחד נקרא "מהר שלל חש בז"¹²¹, שפירושו, שה"שלל" ו"בז" של אומות העולם יגיע במהירות ("מהר . . חש"), והיינו, שלא זו בלבד שברור הדבר שאם יש מציאות של "שלל" ו"בז", הרי זה בודאי יגיע לבנ"י, אלא עוד זאת, שענין זה לא יהי' לאחרי אריכות זמן, אלא באופן של מהירות;

והשני נקרא "עמנואל"¹²², והיינו, שגם כאשר מתאספים 120 גויים וכו', הנה "עוצו עצה — ותופר, דברו דבר — ולא יקום, כי עמנו אל"⁸⁴, ולכן אין להתפעל ולהתיירא מפני הגויים כו', כיון שגם הם יודעים ש"עמנו אל" (כפי שנקרא הילד גם על ידם).

וגם כשישנם שלש-ארבע יהודים שרוצים להחריב, היל"ת, את עם ישראל, תורת ישראל וארץ ישראל, ע"י רישום גויים בתור יהודים וכו' — אומרים אותם ילדים שהם לא יאפשרו זאת; כשהם יגדלו — יורידו אותם מה"כסאות"... הילד לא יודע ולא מבין מדוע אביו אינו עושה זאת, אם בגלל שהוא כבר יהודי זקן, ולכן לא יודע מה שנעשה, או שרוצה לחיות חיים רגועים, אבל בכל אופן הוא לא יניח ששלש-ארבע אנשים ירשמו גויים בתור יהודים.

כא. ובפרטיות יותר:

אותם שלש-ארבע אנשים חשבו שככל שהשקר שלהם יהי' גדול

120 פתיחתא לאסת"ר יו"ד. וראה דב"ר

פ"ב, ד.

121 ישעי' ח, א. שם, ג.

122 שם, ח. שם ז, יד.

117 ישעי' א, א.

118 שמואל-ב כג, ב.

119 יל"ש ישעי' רמז שפה.

יותר, יאמינו להם יותר¹²³. ולכן אמרו בתחילה שלא הי' אפילו מקרה אחד של גיור שלא כהלכה, ולאחרי שראו בעצמם שזהו שקר יותר מדי גדול, חזרו ואמרו שהיו מקרים יחידים בלבד — שלש או ארבע — של גיור שלא כהלכה.

וכאשר מרעישים על זה מכאן — הם אומרים: במקום לשבת בברוקלין — שיבוא לא"י ואז נראה לו שאין מקרים של גיור שלא כהלכה.

ובכן: בשביל זה לא צריך לנסוע לא"י — שהרי יודעים בבירור באופן רשמי שיש רשימה שנערכה ע"י אחד מחבריהם, ונשלחה לכל הרבנים בא"י, שבה מופיעים שמותיהם וכתובותיהם של נכרים ונכריות שלא נתגיירו כהלכה, שלכן אין לערוך להם חופה וקידושין! ולמרות שהוא יודע שיש רשימה כזו — אינו מתבייש לומר שאין מקרים של גיור שלא כהלכה!

וכאשר תפסו אותו בשקר, והדפיסו בעיתונים, כך, שאינו יכול להכחיש זאת — אזי אומר, שכך אמר ראש-הממשלה שלפנ"ז!... — מה נוגע דברי ראש הממשלה?! הרי זה המשרד שלך, וא"כ, עליך לדעת מה שנעשה שם!

מעולם לא היו להם בושות כמו שיש להם עכשיו; בכל פעם ששלשתם נפגשים ביחד, אומר אחד מהם דבר-מה, והשני אומר שאין זה נכון; אחד אומר שלא הי' אפילו מקרה אחד של גיור שלא כהלכה, והשני מפרסם רשימה מפורטת עם שמות וכתובות וכו'.

ובכן: במצב כזה — הרי ממה-נפשך: או שתאמר שהרשימה עם השמות והכתובות אינה נכונה, להד"ם, או שתאמר שטעית, או שתתפטר. אך לפועל אינו עושה מאומה, ובכלל לא מתבייש בכך.

כב. זאת ועוד:

הם פונים לרבנים ואומרים להם, שכיון שישנו גוי במצרים שאמר דברים קשים, והמצב נעשה מתוח, הנה בגלל עניני בטחון חייבים את נוכחותם בממשלה, ולכן מבקשים מהרבנים שיתנו להם היתר לשבת בממשלה.

— מעולם לא הי' מעמד ומצב שלא יוכלו לפנות לימין או לשמאל מבלי לשאול בחוץ-לארץ; תחילה היו צריכים לשאול רק

(123) ראה גם לעיל ע' 19. וש"נ.

בוושינגטון, ואח"כ גם במוסקבה; ועכשיו רוצים אותם שלש-ארבע לגרור גם את סאדאת, ולנצל אותו להחריב היהדות, שכיון שסאדאת אמר כך וכך, הנה הוא יהי' זה שיקבע את הנהגת בני"י — שרבנים יאמרו שהתורה הזאת מוחלפת, ועכשיו הם חייבים לשבת בממשלה!

ובכן:

לכל לראש — למה הם מחפשים היתר, בה בשעה שהם ישארו בממשלה גם בלי היתר?!

ולגופו של ענין:

מה שטוענים שהמצב מתוח וכו' — האמת היא שהמצב נעשה קל יותר מכמו שהי' לפני שנה, חצי שנה או חדשיים, בגלל הענין ד"וסכסכתי מצרים במצרים"¹²⁴;

ומה שטוענים שצריכים אותם בממשלה מטעמי בטחון — הרי האמת היא שהם לא מבינים כלל בעניני בטחון, ולכן לא מתייעצים אתם, ובכלל לא מספרים להם מה שעומדים לעשות וכו',

— וכפי שאירע לאחרונה, שהקימו ועידה של ארבע שרים שיחליטו בעניני בטחון (מה לענות כאן, ומה לומר שם וכו'), ויודעים את שמותיהם של ארבעת השרים, והם לא נימנים ביניהם... —

ויתירה מזה: לא איכפת להם כלל מעניני בטחון, ועד כדי כך, שהעדיפו לוותר על נשק כדי להגדיל את התקציב עבור המשרד שלהם! ומה שהם אומרים שילחמו שלא יחזירו את יהודה ושומרון — הרי יודעים שמצדם ישנה כבר מלוא ההסכמה להחזיר את יהודה ושומרון; הם יכולים לומר מה שרוצים, אבל בפועל עליהם להצביע כפי שיצוו עליהם! — הדבר היחידי שאיכפת להם הוא — לישב על הכסא, כל זמן שלא יזרקו אותם!...

כג. והעיקר הוא — שאין פוצה פה ומצפצף, בגלל שנותנים כך וכך לירות לישיבה או למוסד פלוני, כדי שישתקו ולא ירעישו אודות מיהו יהודי, ניתוחי מתים, היתר עבודה בשבת, כניסת רפורמים לא"י, רחיצה מעורבת וכו'¹²⁵, כך, שהכסף עבור הישיבה וכו' הוא לא רק בבחי' "מצוה הבאה בעבירה"¹²⁶, אלא עבירה הבאה בעבירה, כיון שזהו חילול השם בפרהסיא, והרי אפילו "המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו כו"¹²⁷,

(126) ברכות מז, ב. וש"נ.

(127) אבות פ"ד מ"ד.

(124) לשון הכתוב — שם יט, ב.

(125) חסר קצת (המו"ל).

ועאכו"כ המחלל שם שמים בפרהסיא — שהרי הכל יודעים כמה כסף נתנו וכמה כסף הבטיחו וכו', כך, שזוהי עבירה הכי גדולה!

ונמצא, שאין תועלת כלל משיבתם בממשלה — לא בנוגע לעניני בטחון, ולא בנוגע לעניני יהדות שנזכרו לעיל. ואדרבה: בהיותם מבחוץ, יכול להיות להם איזה תוקף לדרוש משהו, משא"כ בהיותם בפנים, לא יכול להיות אצלם שום תוקף לדרוש משהו, כיון שהדבר היחידי שנוגע להם הרי זה ה"כסא"!

ולאחרי כל זה — אומרים הם שזוהי כבר "אתחלתא דגאולה"¹²⁸, וישנו כבר קיבוץ גלויות, ורק חסר בנין ביהמ"ק — היפך הסדר המפורש בפס"ד הרמב"ם¹²⁹, שתחילה יעמוד מלך מבית דוד כו', ויכוף כל ישראל כו', וילחם מלחמות ה' וינצח, ויבנה מקדש במקומו ואח"כ יקבץ נדחי ישראל, ורק אז היא הגאולה¹³⁰.

כד. ובנוגע לפועל:

יש לפרסם שצריך מס"נ לחנך ילדי ישראל בחינוך הכשר ועד לחינוך הקדוש, ויש צורך לפעול בזה בהקדם האפשרי, שהרי "אם לא עכשיו אימתי"¹³¹; אם לא יעשו זאת מיד מחר בבוקר, או היום בלילה, מי יודע מה יהי' עם הילד, שהרי יתכן שבינתיים יירשם למוסד אחר כו'.

וכן בנוגע להמוזכר לעיל (סי"ח) אודות חודש אלול, שעל זה יש צורך בהכנה החל משבת מברכים — לעורר ולפרסם בין בני"ש שבעוד ארבעה ימים מגיע המלך לשדה, שאז "רשאינן (וכפי שמוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר¹³²: ויכולים) כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו וכו'"¹³⁰,

— ומובן שצריך החידוש בזה שהמלך בא לשדה הוא בנוגע לאלו שנמצאים במעמד ומצב של שדה:

מי שלובש איצטלא של משי ("א זיידענעם סירטוק") ומתפלל ולומד באופן ש"תורתו אומנתו"¹³³, ועד שאוחז ב"יחודא עילאה" — הנה גם בהיותו מחוץ לעיר, אינו ב"שדה", שכן, להיותו בעה"ב על ד' אמותיו (במכ"ש מזה שיהודי הוא בעה"ב על כל העולם), ה"ה פועל בהם שיתבטלו מגדר "שדה" ("אויס שדה"), ואדרבה: זוהי דירה לו ית', שבה נמצא עצמותו ומהותו ית'!

(131) שם פ"א מי"ד.

(128) ראה גם תו"מ חע"ז ע' 135. וש"ג.

(132) סה"מ הי"ש"ת ע' 167. תש"י ע' 285.

(129) הלי' מלכים ספ"א.

(133) שבת יא, א.

(130) ראה בארוכה לקמן סל"ג ואילך.

וכידוע הסיפור¹³⁴ אודות ר' בנימין קלעצקער (כפי ששמעתי מכו"כ, ומסתמא הוא סיפור אמיתי), שהי' סוחר גדול בעצים, שפעם ערך חשבון מסחרי, וכשהגיע ל"סך הכל" (כפי שנקרא ברוסית: "איטאָוואַ"), רשם: "אין עוד מלבדו"!

והגע עצמך: מדובר אודות חשבון מסחרי עם מספרים מדוייקים וכו', שהרי לולי זאת אי אפשר לנהל המסחר ולהצלחה בזה, ואעפ"כ, בעת עריכת החשבון המסחרי, רשם שה"סך הכל" מכל זה הוא: "אין עוד מלבדו"!

ובודאי שלא עשה זאת כדי שחסידים יוכלו לספר דבר-צחות, אלא הוא אכן אחז בזה, והיינו, שהי' מונח אצלו הענין ד"אין עוד מלבדו", עד כדי כך, שגם בהיותו עסוק ושקוע בעניני המסחר, הי' מוחו מונח ושקוע בענין ד"אין עוד מלבדו", וביחד עם זה המשיך בעסקיו.

ומובן, שמעמד ומצב כזה אינו בבחי' "שדה"; החידוש הוא איפוא בנוגע למי שנמצא במעמד ומצב של שדה, היינו, שאינו לבוש בגדי שבת, ואפילו לא בגדי חול שלובשים ברחוב, אלא בגדי שדה שלובשים בשדה לצורך חרישה וזריעה וכו', ואעפ"כ, גם במעמד ומצב כזה מגיע המלך לשדה וכו' —

ואשרי חלקם של אלו שינצלו העת רצון לבקש מהמלך את כל מה שרוצים, ו"בשעתא חדא" — שפירושו "מיט איין קער"¹³⁵ — יפעלו אצל המלך למלא כל בקשותיהם, הן בענינים הפנימיים והן בענינים הגשמיים, ועד לסגנון ושפה של "שדה".

ועד"ז בנוגע להתעסקות בעניני המבצעים (כנ"ל סי"ח), שהם מצוות כלליות, נוסף על הענין ד"מצוה גוררת מצוה"¹³⁶.

וע"י ההתעסקות בכל ענינים אלו יקויים מ"ש "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה" — "היום" כפשוטו, ביום הש"ק זה, ואח"כ גם ביום ראשון, יום שני, יום שלישי, יום רביעי, יום חמישי, יום ששי ויום השבת, עד "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹³⁷.

* * *

134) ראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' רמד. וש"נ.

135) ראה לקו"ת דרושי ר"ה סא, א. סג, שם פ"ד מ"ב. ד. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שמו. תרנ"ד ריש ע' תמיד בסופה. 136) 137)

כה. הביאור בפירוש רש"י:

כאשר הבן חמש למקרא לומד בפירוש רש"י "גם, לרבות אבותיהם ואמותיהם", מתעוררת אצלו שאלה:

מדוע נאמר הדבר רק בפרשת ראה (בספר דברים) — הרי אין זה כמו כמה מצוות שאודותם צוה הקב"ה לראשונה בספר דברים, כמו מצות יבום וכתובת ס"ת וכיו"ב, שכן, האיסור דעבודה זרה (כולל גם האיסור להעביר מזרעו למולך¹³⁸) נאמר כבר כמ"פ בפרשיות שלפנ"ז, וא"כ, למה לא נזכר שם גם פרט עיקרי זה?

ונוסף לזה: למה נרמז הדבר בתיבת "גם", ולא נאמר בפירוש

בקרא?

וכדי לבאר זאת, מוסיף רש"י: "אמר רבי עקיבא אני ראיתי וכו'", היינו, שזהו דבר בלתי רגיל שר"ע מעיד שראה פעם אחת כו'; וכיון שישנו כלל "שדיבר הכתוב בהוה" [כפי שמביא רש"י בפ' משפטים כמ"פ, וכמשנ"ת פעם בארוכה¹³⁹ אימתי צריך רש"י לפרש זאת], הרי מובן שבנוגע לדבר בלתי רגיל אין צורך להזהיר מיד, ומספיק גם ברמז בלבד.

כו. עפ"ז מובן גם הטעם שרש"י בוחר בגירסא "אמר רבי עקיבא",

ולא רבי יעקב:

מהענינים המיוחדים שמצינו בנוגע לרבי עקיבא — שהרבה לנסוע ברחבי העולם, כמובא בפירוש רש"י¹⁴⁰ "אמר רבי עקיבא כשהלכתי לכרכי הים היו קורין כו'", ועד"ז מצינו בגמרא¹⁴¹ "אמר רבי עקיבא כשהלכתי לערביא . . כשהלכתי לגליא . . כשהלכתי לאפריקי וכו'".

ולכן מסתבר לומר שבא' ממסעיו פגש רבי עקיבא אנשים פראיים,

ואצלם ראה דבר בלתי רגיל כלל — "גוי אחד שכפתו לאביו וכו'".

— ע"ד ההלכה יכול להיות מאורע כזה גם אצל מי שאינו רגיל

בנסיעות כו', ואעפ"כ יזמין לו הקב"ה מאורע בלתי רגיל כדי ללמוד ממנו; אבל ע"ד הפשט לא מסתבר לומר שמי שאינו רגיל בנסיעות כו' יראה מאורע בלתי רגיל בדרך נס כו'. ולכן בחר רש"י בגירסא "אמר רבי עקיבא", ולא "אמר רבי יעקב", כי, דוקא אצל רבי עקיבא מצינו שהי' רגיל בנסיעות כו'.

(140) וישלח לג, יט. ויחי נ, ה.

(141) ר"ה כו, א.

(138) קדושים כ, ב ואילך.

(139) שיחות ש"פ משפטים, תשא, ויק"פ

תשכ"ח — לקו"ש ח"ו ע' 130 ואילך.

כז. ורש"י מוסיף פרטי הדברים "שכפתו לאביו לפני כלבו ואכלו", ולא בלשון סתמי "והקריבו ליראתו" — כי:

בפסוק שלפנ"ז¹⁴², "השמר לך גו' ופן תדרוש לאלהיהם לאמר איכה יעבדו הגויים האלה וגו'", מפרש רש"י: "לפי שלא ענש על עבודה זרה אלא על זבוח וקטור ונסוך והשתחואה . . בא ולמדך כאן שאם דרכה של עבודה זרה לעבדה בדבר אחר, כגון פוער לפעור וזורק אבן למרקוליס, זו היא עבודתו וחייב".

ועד"ז בנדוד"ד, שבריבוי ד"גם את בניהם", "לרבות את אבותיהם", נכלל כל ענין שהוא דרכה של עבודה זרה — לא רק באופן ש"ישרפו באש", אלא כפי ש"אמר רבי עקיבא אני ראיתי גוי אחד שכפתו לאביו לפני כלבו ואכלו" [היינו, שהכלב אכל את אביו, ולא שהגוי אכל את אביו, דא"כ הול"ל "שכפתו לאביו לפני כלבו וא"כ אכלו"], כיון שכך היתה דרכה של עבודה זרה זו¹⁴³.

כח. בנוגע להערות אמו"ר:

הקשר והשייכות של בחי' המוחין (שלנגדם הם ג' הדברים צאנך גרנך ויקבך הכתובים בהענקה) ליצי"מ (שמזה למדים החיוב דהענקה) — מובן ע"פ המבואר בדרושי חסידות¹⁴⁴ שמצרים הו"ע מיצר הגרון, כי, בגרון יש קנה וושט וורידין, שהם ג' שרי פרעה, שמעכבים את ההמשכה ממוחין למדות. ומזה מובן, שענין היציאה ממצרים הוא שלימות ההמשכה ממוחין למדות.

וכיון שהענקה קשורה עם היציאה ממצרים ("וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך ה' גו'"), לכן צריך להעניק את העבד היוצא לחפשי בהמשכת בחי' המוחין.

כט. בנוגע לפירוש רש"י — יש לבאר גם מדוע רש"י לא מעתיק התיבות "ואת בנותיהם" כדי לרבות אמותיהם:

רש"י כותב "גם — לרבות את אבותיהם ואמותיהם", היינו, שהריבוי נלמד מתיבת "גם", ולא מתיבת "את" ("ואת"), כי, ע"ד הפשט, אין הכרח שתיבת "את" באה לרבות [ומה גם שע"ד הפשט אין אפשרות

היתה בבנים ובנות, מ"מ, אם העביר האב ג"כ חייב, ומביא גם דברי הספרי בפרשתנו "דרכם ה' גם באבות ואמהות".
144 (ראה תו"א וארא נח, ב. ובכ"מ.

142 יב, ל.
143 בענין זה נזכר גם מ"ש הרגז'ובי (צפע"נ מהדו"ת כד, ב) לענין העברה למולך (אם זו שריפה ממש, או רק העברה בעלמא), "דהיכא דהיתה עבודתה בכך, אף שהעבודה

לפרש את כל ריבוי תיבות "את" שבכל התורה — מה הם באים לרבות], כיון שיכולה לבוא גם ליופי הלשון ולתפארת המליצה, אא"כ יש דבר שמכריח לפרשה שבאה לרבות.

ועפ"ז מתורצת "קלאץ-קשיא" (שכרגיל לא מתעכבים עליה)¹⁴⁵:

על הפסוק¹⁴⁶ "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", יש אריכות גדולה בפירוש רש"י — "אמר רבי יצחק .. מה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו וכו'", אבל רש"י לא מתעכב על התיבות "את גו' ואת גו'";

ורק בפסוק¹⁴⁷ "יהי מאורות ברקיע השמים", שמשמעותו שה"מאורות" נבראו מכבר, והי' צורך רק לתלותם ברקיע השמים — מפרש רש"י: "מיום ראשון נבראו, וברביעי צוה עליהם להתלות ברקיע. וכן כל תולדות שמים וארץ מיום ראשון נבראו, וכל אחד ואחד נקבע ביום שנגזר עליו, הוא שכתוב את השמים — לרבות תולדותיהם, ואת הארץ — לרבות תולדותיהם".

וטעם הדבר — כאמור לעיל שבדרך הפשט אין הכרח לפרש שתיבת "את" באה לרבות, ולכן בפסוק "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" לא מפרש רש"י "את השמים — לרבות תולדותיהם, ואת הארץ — לרבות תולדותיהם", ש"מיום ראשון נבראו", ואדרבה: כשלומדים הפסוקים "יהי אור"¹⁴⁸, "יהי רקיע"¹⁴⁹, "תדשא הארץ"¹⁵⁰, הרי הפירוש הפשוט הוא שכל אחד נברא ביומו; ורק בגלל ההכרח שבפסוק "יהי מאורות ברקיע השמים" מפרש רש"י "את השמים — לרבות תולדותיהם, ואת הארץ — לרבות תולדותיהם"¹⁵¹.

ועד"ז בנדו"ד, שהריבוי הוא לא מתיבת "את" ("את בניהם ואת בנותיהם", ולכן לא מעתיק רש"י גם את התיבות "ואת בנותיהם"), אלא מתיבת "גם", כי תיבת "את" היא ליופי הלשון. וכמודגש בפירוש רש"י דידן עצמו — "גם לרבות את אבותיהם ואמותיהם", שבודאי אין כוונתו בתיבת "את" לרבות, ואעפ"כ כתבה (אף שהי' יכול לכתוב "לרבות אבותיהם כו'"), כדי להדגיש השימוש בתיבה זו ליופי הלשון.

145) ראה גם אג"ק חכ"ז ע' נא ואילך.

150) שם, יא.

146) בראשית א, א.

151) נתבאר גם בנוגע לפרש"י עה"פ

147) שם, יד.

(שם ד, א"ב) "את קין .. את אחיו את הבל".

148) שם, ג.

"שלש אתים ריבויים הם" (ראה גם לקו"ש

149) שם, ו.

ח"ה ע' 262 בשה"ג להערה 9).

ל. ויש גם ענין של לימוד מוסר בפירושו רש"י זה:

כיון שרש"י מביא את דברי רבי עקיבא "אני ראיתי גוי אחד שכפתו לאביו וכו'", הרי מובן עד כמה צריך יהודי להזהר בקיום ושמירת התומ"צ, כיון שלולי זאת יכול אדם לבוא למעמד ומצב שיכפות את אביו לפני כלבו וכו'.

ההתחלה היא אמנם מ"חבלי השוא", אבל מזה יכולים לבוא ל"עבות העגלה חטאה"¹⁵², ועד למעמד ומצב הנ"ל.

והגע עצמך: מדובר אמנם אודות בן אדם, שמחוייב בשבע מצוות בני נח, שביניהם יש גם חסידי אומות העולם וכו', ואעפ"כ, יכול לבוא למעמד ומצב שיכפות את אביו לפני כלבו וכו', ולא עוד אלא שיחשוב שאין זה ענין של אכזריות, אלא זהו ענין שנעשה לשם שמים!

ומי שטוען שאין סיבה לחשוש ולהזהר ממעמד ומצב ירוד כזה — אומרים לו שמצינו ש"יוחנן כה"ג שימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי"¹⁵³, והיינו, שנבחן בכך שבמשך שמונים שנה נכנס בכל שנה לקדש הקדשים בתור שליח ציבור של כלל ישראל, בה בשעה שמי שלא הי' ראוי לכך, היו צריכים להוציא אותו משם¹⁵⁴, רח"ל, ואילו הוא יצא בשלום, וחזר ונכנס בשנה הבאה וכו', ואעפ"כ, לבסוף נעשה צדוקי, שכן, כשמתערב ענין של בחירה, אזי אי אפשר לעשות מאומה! ... וכיצד יכולים להבהיר ולהבטיח זאת — הנה עז"נ בפסוק שלאח"ז¹⁵⁵: "את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרו לעשות", כפירושו רש"י: "קלה כחמורה", כולל גם שע"י קיום מצוה קלה מבטיחים גם את קיומה של המצוה החמורה.

לא. וזוהי גם המענה לאלו שרוצים לפעול קרירות בענין הדלקת נרות שבת קודש, וטוענים, למה מרעישים שילדה קטנה צריכה להדליק נר שבת עם ברכה (ולא באופן שתצא י"ח בברכת האם וכו'), בה בשעה שזהו ענין שלא הורגלו בו, ומימיהם לא ראו הנהגה כזו, ומהו הצורך בזה, בה בשעה שבלאה"כ מקבלת חינוך כשר וכו' — שכן דוקא ע"ז מבטיחים שתהי' בת ישראל הראוי' לשמה.

ועד שכאשר בת ישראל מדליקה בערב שבת נר שבת ומברכת בשם ומלכות "אשר קדשנו במצוותיו וצונו" — אזי נעשית ארץ ישראל "ארץ

(152) ישע"י ה', יח. וראה סוכה נב, א. (154) ראה זח"ג קב, א ובנצו"ז שם אות פרש"י עה"פ.

(155) ברכות כט, א. (154) פרשתנו יג, א.

אשר גוי עיני ה' אלקיך בה מרשית שנה ועד אחרית שנה¹⁵⁶, הן ברוחניות והן בגשמיות, ובאופן ש"נתתי שלום בארץ .. וחרב (אפילו חרב של שלום¹⁵⁷) לא תעבור בארצכם"¹⁵⁸, עד "ואולך אתכם קוממיות"¹⁵⁹ — שזהו דוקא כאשר ההנהגה היא באופן המתאים למ"ש¹⁶⁰ "והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם"¹⁶¹.

לב. ודוקא באופן כזה תבוא הגאולה,

ולא כמו אלו שמוליכים שולל יהודים באמרם שנמצאים כבר בזמן של אתחלתא דגאולה¹²⁸ — שלא זו בלבד שאינם מחזקים בכך את הבטחון של בני, אלא אדרבה: הם נוטלים מבני את הבטחון במשיח, עי"ז שמחליפים את ענין הגאולה בדבר מזויף — כמו מטבע מזויפת, שמצינו בשו"ע חו"מ¹⁶² שיש עונשים חמורים על מזיפי מטבעות, ועאכו"כ בנוגע לזיוף ענין עיקרי באמונה כמו ביאת המשיח.

הם טוענים שישנה כבר הגאולה וקיבוץ גלויות, וחסר רק בנין ביהמ"ק, אבל זהו היפך פס"ד הרמב"ם¹²⁹ אודות סדר הענינים בזמן הגאולה, כדלקמן.

לג. ובהקדמה¹⁶³ — שכל הראיות שלהם מדברי הירושלמי¹⁶⁴ ושהש"ר¹⁶⁵ וכו', הנה הרמב"ם שהי' בקי יותר מהם... בודאי ידע זאת, ואעפ"כ פסק להלכה כיצד יהי' סדר הדברים; וידוע בכללי הרמב"ם¹⁶⁶ שכאשר נושאי כליו (כמו הראב"ד והב"י בפירושו כסף משנה וכו') לא נחלקו עליו, הרי זו הוכחה שמסכימים לדבריו, וכך נקבע פסק ההלכה. ובכן: בנוגע למשיח מביא הרמב"ם כו"כ סימנים (שלא מצינו עד"ז בשאר ענינים), ולכל לראש: "יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה .. כדוד אביו",

והיינו, שמשיח יעסוק בתורה כמו יהודי בטלן... כמו דוד המלך, ששלח למלחמה את שר הצבא יואב בן צרוי, ואילו הוא בעצמו עסק בתורה — דלכאורה, כיון שדוד הי' המלך, הי' לו לישב ב"מטה הראשי"

162 ראה שו"ע אדה"ז הלי' נזקי גוי"נ סי"ד. וש"נ.

163 ראה גם תו"מ חע"ז ע' 102. וש"נ.

164 ברכות פ"א ה"א.

165 פ"ו, יו"ד [א].

166 ראה משל"מ הלי' כלאים פ"ט הי"א, ובס' שנשמנו בשד"ח כללי הפוסקים ס"ו סק"א.

156 עקב יא, יב.

157 תענית כב, א"ב.

158 בחוקותיו כו, ו.

159 שם, יג.

160 שם, יב.

161 נזכר גם אודות שלילת אלו

הלומדים עניני עי"ז כו' (ראה גם לעיל ע' 73. וכו' שנשמנו בשד"ח כללי הפוסקים ס"ו וש"נ).

(כפי שנקרא כאן: "העד-קווארטערס"), ולערוך תכניות וכו'? ואעפ"כ רואים שבפועל ישב ועסק בתורה,

ולא רק לחדש חידושים בתורה, אלא "לטהר אשה לבעלה"¹⁶⁷ — שיש בזה אמנם הפי' הפנימי בנוגע לבנ"י והקב"ה¹⁶⁸, אבל לכל לראש ישנו הפירוש כפשוטו — שכאשר באה אשה עני' לשאול שאלה אם היא טהורה לבעלה, עזב דוד המלך את כל הענינים כדי לעיין בספרים כו' ולפסוק ההלכה אם היא טהורה לבעלה. ואף שלכאורה הי' יכול לשלוח אותה לרב או דיין, או לבחור שזה עתה קיבל סמיכה — רואים שהוא בעצמו התעסק בזה, שכן, ענין יקר כ"כ (שעי"ז "ונקתה ונזרעה זרע"¹⁶⁹), יתן למישהו אחר?! — חס ושלום! הוא בעצמו רוצה "לטהר אשה לבעלה"!

ועי"ז שדוד המלך עסק בתורה וטיהר אשה לבעלה — הי' בכחו של יואב לנצח במלחמה¹⁷⁰; ועד"ז בנדו"ד, שעיי"ז שילדה קטנה מדליקה נר שבת (כנ"ל סל"א), הרי זה נותן כח למי שלוחם מלחמת ה' לנצח במלחמה כו'.

לד. וממשיך הרמב"ם, ש"יכוף כל ישראל לילך בדרכה ולחזק בדקה", והיינו, שמשיח לא יתפעל מ"דמוקרטיא", ולא יעמיד להצבעה אם צריך להתנהג ע"פ "דבר ה' זו הלכה"⁸³, בידעו ש"דבר אלקינו יקום לעולם"¹⁷¹, ולאחרי שיעבוד עבודתו בדרכי נועם ודרכי שלום, יהי' גם הענין ד"יכוף כל ישראל".

והרמב"ם ממשיך: "וילחם מלחמות ה'" — לא מלחמה סתם שהיא מלחמת כיבוש הארץ כו', אלא "מלחמות ה'" דוקא (שלא נזכר גבי מלחמת גוג ומגוג) — שאין זה באופן שנוגע לו שטח זה או אחר, אלא נוגע לו שזוהי "מלחמת ה'", כיון שהקב"ה אמר בברית בין הבתרים "לזרעך נתתי את הארץ הזאת"¹⁷², באופן של "אחוזת עולם"¹⁷³, וכיון ש"דבר אלקינו יקום לעולם", הנה כל מה שנכלל בגבולי ארץ ישראל [לא יותר מזה, אבל גם לא פחות מזה], חייב להשאר בידי בנ"י, ואסור ליתן זאת לגויים, מצד הלאו ד"לא תחנם"¹⁷⁴, ש"לא תתן להם חני' בארץ"¹⁷⁵.

(171) ישעי' מ, ח.

(172) לך לך טו, יח.

(173) שם יז, ח. ועוד.

(174) ואתחנן ז, ב.

(175) פרש"י עה"פ.

(167) ברכות ד, א.

(168) ראה גם תר"מ חע"ו ריש ע' 296.

וש"נ.

(169) נשא ה, כח.

(170) ראה סנהדרין מט, א.

ישנם אמנם האזהרה "אל תתגרה בגוי קטן"¹⁷⁶, ועאכו"כ בגוי גדול, וישנם ה"ש"ש שבועות.. שלא יעלו ישראל בחומה וכו"¹⁷⁷, אבל, מה שכבר ניתן לבני, אסור ליתן לגוי, ואין זה שייך לענין שלש שבועות כו', שבודאי אינו יכול לבטל הלאו ד"לא תחנם".

ומה שלפני עשר שנים הי' המצב באופן אחר — הרי זה לפי שאז לא נתברר אם הגיע הזמן שהקב"ה רוצה שיהי' ביד בני, אבל לאחרי שרואים שהגיע הזמן שהקב"ה רוצה שיהי' ביד בני, כמו ירושלים וחברון, טברי' וצפת וכו' — בודאי שאסור להחזירם לגויים, בגלל האיסור שלא ליתן להם חני' בארץ. ואם יש הכרח לתחוב ("אריינטשטעקן") גויים — מוטב שיהי' זה במקומות שהם מחוץ לגבולות ארץ ישראל, כמו סיני וכיו"ב, אבל לא בתוך גבולי ארץ ישראל¹⁷⁸.

אך לדאבונו, הנה גם בענין זה ישנם כאלו שמרימים יד (כפי שאומרים ב"זשאַראַגאַן": "הייפן אַ האַנט", ובלשון הקודש פירושו מרידה) נגד "דבר ה' זו הלכה":

אותו אחד שרושם גויים בתור יהודים, ואומר שזהו "הישג דתי", אמר גם שירושלים היא עיר לדוגמא לכך שיהודים וערבים חיים ביחד בשלום¹⁷⁹ — בה בשעה שמספר הערבים גדול שלא בערך לגמרי ממספר היהודים, שבתחילה היו שם 65 אלף ערבים, ולא יותר מ-100 יהודים, ועכשיו רואים את הצרות שסובלים מהם, שלכן יש צורך בשמירה וכו'. וכל זה — בגלל שבשעתו לא הניחו לערבים שרצו לברוח משם (בגלל שחששו ממה שיאמרו הגויים), ולא עוד אלא שהבטיחו וגם נתנו להם כסף שישארו שם — היפך הענין ד"לא תחנם"; ואח"כ אומרים גם על ענין זה שהוא "הישג דתי"!

ונחזור לעניננו — שהרמב"ם כתב אודות משיח ש"ילחם מלחמות ה'", וממשיך: "וינצח", והיינו, שכיון שזוהי מלחמת ה', הרי בודאי ש"וינצח", ועד שזהו באופן שמלכתחילה אין צורך במלחמה, כיון ש"תפול עליהם אימתה ופחד"¹⁸⁰, וכמ"ש¹⁸¹ "אלה ברכב ואלה בסוסים", ואלה ב"דעפוטאטן"¹⁸²... "ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר" [והרי גם גויים יודעים זאת, ועד שבשעה שיש אצלם ענין של שבועה, הרי זה באופן

(ע' רה ואילך). וש"נ).

176) ראה פסחים קיג, א.

179) ראה גם תו"מ חע"ח ע' 276. וש"נ.

177) כתובות קיא, רע"א.

180) בשלה טו, טז.

178) נזכר גם שיש שקו"ט מה הם

181) תהלים כ, ח.

הגבולות של ארץ ישראל (ראה אנציק'

182) = צירים, נבחרים.

תלמודית (כרך ב) ערך א"י — גבולות הארץ

של שיתוף, שאוחזים ספר שצריך לשרפו, וביחד עם זה יש בו גם הפסוק "אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר", כך, שהם בעצמם אומרים שכן הוא האמת], ואז — "ה'183 הושיעה המלך יעננו ביום קראנו"!

לה. אמנם, גם לאחרי שילחם מלחמות ה' וינצח, אין עדיין ראי' שזהו משיח, והגיע זמן הגאולה כו', אלא יתכן שהוא רק מנהיג בישראל, והנצחון ישאר רק ענין של הצלת בני"י או הצלת שטח בארץ ישראל — שהרי גם בזמן הגלות מוכרח שתמיד יהיו יהודים על אדמת ארץ ישראל, כמ"ש הרמב"ם184 שלא תתכן מציאות שבנ"י יעדרו לגמרי מארץ ישראל, וכפי שמבאר הרגז'ובי185 שענין זה קשור עם חלוקת אפרים ומנשה לשני שבטים שעיקרה בנוגע לחלוקת הארץ186, "וא"כ, אם לא יהי' שום ישראל בארץ ישראל, שוב לא יהי' נ"מ כלל (בין מנשה ואפרים), ויהי' שבט אחד, ונמצא דכלה שיבטא", והרי "גמירי דלא כלה שבטא"187.

ולכן מוסיף הרמב"ם שהסימן על משיח הוא — אם תהי' עת רצון, שלא ישאר בכך, אלא גם "בנה מקדש במקומו", והיינו, שמשיח הוא זה שיבנה את ביהמ"ק (ולא זה שרק רוצה את הכסא... ועאכו"כ לא זה שמטהר ממזרים רח"ל),

וממשיך: "וקבץ נדחי ישראל", היינו, שלאחרי שיבנה מקדש אזי יתחיל לקבץ נדחי ישראל, ואז — "הרי זה משיח בודאי", שעל ידו תהי' הגאולה, ומסיים: "ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, שנאמר188 כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד".

זהו איפוא סדר הדברים שפוסק הרמב"ם בנוגע לגאולה; והרי עיקר גדול לדעת שכל ענינים אלו יהיו בפועל ממש למטה מעשרה טפחים, כי "דבר אלקינו יקום לעולם", "והיתה לה' המלוכה"189.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאוואָ".]

187) ב"ב קטו, ריש ע"ב.

188) צפני' ג, ט.

189) עובדי' בסופו.

183) שם, יו"ד.

184) בסהמ"צ מ"ע קנג.

185) על הרמב"ם הלי' קידוה"ח ספ"ה.

186) ראה הוריות ו, ב.

הוספה

ב"ה, כ"ט מני"א תשי"ט
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
מוה' דוד משה שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מכ"ו מני"א עם המצורף אליו,
ובעת רצון יזכירו את כל אלה שכותב אודותם על הציון הק' של כ"ק
מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו, ויהי רצון שכשם
שהביא הבקשה כן יבשר טוב בזה.
ובהנוגע למר . . . , תקותי שימצא אותיות מסבירות ומאירות לבארו,
שעליו להוסיף בעניני תורה ומצות, כיון שראה חסדי השי"ת,
ועיד הצחות וע"פ פתגם הבעש"ט, שכל דבר שאיש הישראלי רואה או
שומע, הי"ז שייך לעבודתו לקונו, הרי נכנסים אנו בחדש חשבון הנפש ובשביל
כל השנה, אשר זה עתה עמד הנ"ל בבחינות שיוכל לעשות חשבון צדק בהנוגע
לאחרים ומכש"כ בהנוגע לעצמו, וכפרשת השבוע, שופטים וגו' תתן לך, וק"ל.
בברכה לבשו"ט.

מוה' דוד משה: ליבערמאָן, שיקאַגאַ. אגרות נוספות אליו — אג"ק חי"ד אגרת ד'תתק,
ובהנסמן בהערות שם.
פתגם הבעש"ט, שכל דבר . . . רואה או שומע . . . שייך לעבודתו לקונו: ראה "היום יום" ט אייר.
כש"ט בהוספות סרכ"ג ואילך. וש"נ.
בחדש חשבון הנפש: ראה "היום יום" כז מנחם אב (מד"ה לך אמר לבי צ"ו — סה"מ תרצ"ו
ס"ע 141 ואילך. וש"נ). סה"מ אידיש ע' 75, 78, 129. ובכ"מ.
עמד הנ"ל בבחינות: אולי — לתפקיד רואה חשבון (וכיו"ב).
חשבון . . . וכפרשת השבוע, שופטים וגו' תתן לך: ר"פ שופטים. וראה גם שיחת ש"פ ראה,
מבה"ח אלול, שנה זו — תשי"ט (תר"מ התועדויות חכ"ו — תשי"ט ח"ג — ע' 217).

ב

ב"ה, ימי הסליחות, היתשייט
ברוקלין, נ.י.

האברך יעקב שי

שלום וברכה!

הפי"נ שלו נתקבל.

ולקראת השנה החדשה, הבאה עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני
בזה להביע לו ברכתי, ברכת כתיבה וחותימה טובה לשנה טובה ומתוקה
בגשמיות וברוחניות.

בברכה לת"ת ביראת שמים

מ. שניאורסאהן

נ.ב. מובן שנכון במאד שמתפלל בנוסח חב"ד – שע"פ מסורת חסידים,
בירר רבנו הזקן את הנוסח שלו מששים סידורים. ומבואר במ"א, אשר אין
להחליפו, כי יש לשנות מנוסח אשכנז לספרד (סתם) ומנוסח ספרד – לנוסח
אר"י שהוא נוסח חב"ד, אבל לא להיפך. ואין הנ"ל שייך למנהגו – עמידה
לסליחות כל חדש אלול, שימשיך בזה. וק"ל.

ב

מצילום האגרת.

האברך יעקב: אדרעי, לוד.

שע"פ מסורת חסידים.. מששים סידורים: ראה בית רבי ח"א פכ"ז (פד, א).
ומבואר במ"א.. כי יש לשנות.. אבל לא להיפך: ראה שו"ת מנחת אלעזר ח"א סי"א. וש"נ.
עמידה לסליחות כל חדש אלול, שימשיך בזה: ראה גם אג"ק חי"א אגרת ג'תשסח (למוה"ר
ניסן נעמאנאָו – "במ"ש אודות מנהג התלמידים הספרדים לקום בהשכמה ולאמר סליחות
מתחלת חדש אלול.. פשוט שיש להניח להם במנהגם מנהג אבותיהם וכפסק התורה בזה").
וראה טשו"ע או"ח רסתקפ"א.

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות
התמים לוי יצחק שיחי
לרגל הכנסו לעול המצוות
י"א אלול, ה'תשפ"ג
שנת הקהל את העם
ולזכות אָחיו ואחיותיו

ולזכות הוריהם
הרה"ת ר' **מרדכי** וזוגתו מרת **צבי'** שיחיו
סקרדר

נדפס על ידי ולזכות זקניהם
הרה"ת ר' **יעקב יהודה ליב** וזוגתו מרת **חווה** שיחיו **אָלטיין**